

فهرست

پیشگفتار استاد.....	۷
پیشگفتار.....	۹
فصل ۱: دندانپزشکی جامعه‌نگر (Dental public health).....	۱۱
فصل ۲: عوامل تعیین کننده سلامت.....	۱۴
فصل ۳: تعاریف سلامت.....	۱۵
فصل ۴: رویکردهای مطرح در سلامت جامعه برای پیشگیری.....	۱۸
فصل ۵: اپیدمیولوژی دهان (Oral epidemiology).....	۲۱
فصل ۶: روند تغییرات در سلامت دهان.....	۲۷
فصل ۷: دندانپزشکی مبتنی بر شواهد.....	۲۹
فصل ۸: ارزیابی نقادانه منابع علمی (Critical appraisal).....	۳۱
فصل ۹: اصول ارتقاء سلامت دهان (Oral health promotion).....	۳۴
فصل ۱۰: مرور کلی بر تغییر رفتار.....	۳۷
فصل ۱۱: آموزش سلامت دهان در کلینیک دندانپزشکی.....	۴۰
فصل ۱۲: فندها و پیشگیری از پوسیدگی دندان.....	۴۲
فصل ۱۳: فلوراید و فیشور سیلنت‌ها.....	۴۵
فصل ۱۴: پیشگیری از بیماری‌های پرپودنتال.....	۴۸
فصل ۱۵: پیشگیری از سرطان دهان.....	۵۰
فصل ۱۶: رویکردهای سلامت جامعه برای پیشگیری از صدمات ناشی از ضربه به دندان‌ها.....	۵۳

پیشگفتار استاد

مباحث سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی که در آزمون‌های رزیدنتی مورد سوال قرار می‌گیرد اغلب تئوریک بوده و دانشجویان بسیار تمایل دارند تا با مطالعه خلاصه این مباحث به تسلط کافی جهت پاسخگویی به سوالات این آزمون‌ها دست یابند. اما این موضوع نیازمند آشنایی و مطالعات عمیق قبلی در این زمینه می‌باشد. با توجه به اینکه در آموزش سرفصل‌های این درس طی واحدهای عملی به عناوین مختلف این مباحث مرور و بازآموزی می‌شود، فهم آنها سخت نیست. با این حال، در هنگام طراحی سوالات نکات بسیاری وجود دارد که دانشجو باید آنها را فهمیده باشد و به خوبی به خاطر بیاورد. مجموعه حاضر خلاصه‌ای موجز و مفید برای دانش آموختگان و داوطلبانی است که قصد شرکت در آزمون‌های رزیدنتی و ملی دندانپزشکی را دارند. این کتاب برای مخاطبانی مفید است که قبلاً این مباحث را خوب فرا گرفته‌اند و اکنون صرفاً جهت مرور و یادآوری به آن مراجعه می‌کنند. امیدوارم این مجموعه که به همت دوستان تلاشگرمان گردآوری شده، مورد استفاده دانشجویان و داوطلبین شرکت در آزمون قرار گیرد.

دکتر حسین حصاری

استادیار و معاون بین‌الملل گروه سلامت و دندانپزشکی اجتماعی دانشکده دندانپزشکی تهران

پیشگفتار

کتاب پیش رو مجموعه‌ای از نکات برجسته‌ی درس سلامت و دندانپزشکی اجتماعی می‌باشد که در آزمون‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مورد سوال واقع شده‌اند و همواره این مطالب مورد بحث و آموزش در دانشگاه‌های دندانپزشکی سراسر کشور قرار گرفته‌اند. در این کتاب تلاش شده است تا مطالب به صورت دسته‌بندی شده مطرح شود و عبارات و نکات کلیدی هر فصل به شیوه‌ای روان و قابل فهم چکیده‌سازی شود. تمام سعی ما در نگارش کتاب حاضر این بوده که بتوانیم همه‌ی نکات مورد نیاز جهت درک کلی و کسب امتیاز بالا در آزمون درس سلامت و دندانپزشکی اجتماعی را مورد پوشش قرار دهیم.

از این رو مطالعه این کتاب جهت درک مطالب، یادآوری، جمع‌بندی و مرور سریع قبل از آزمون به دانشجویان و دانش‌آموختگان توصیه می‌شود.

به خاطر داشته باشیم هر چند این کتاب می‌تواند جهت یادگیری مطالب سلامت و دندانپزشکی اجتماعی ما را یاری کند، اما همچنان همیشه خواندن متن کتب رفرنس قبل از هر کتاب کمک آموزشی جهت درک عمیق‌تر مطالب توصیه می‌شود. همچنین همواره رفرنس‌های اعلام شده توسط سازمان سنجش پزشکی را مرتباً چک فرمایید تا در صورت هر گونه تغییر احتمالی بتوانید به موقع خود را تطبیق دهید.

بر خود لازم می‌دانیم تا از استاد گرامی جناب آقای دکتر حسین حصارى که با دانش نظری و تجربه علمی خود ما را مراحل گردآوری این کتاب حمایت نموده‌اند، سپاسگزاری نماییم.

همچنین سپاس فراوان از جناب آقای دکتر علی اصغر نظریان که ما را در امر بازخوانی و ویرایش ادبی این کتاب یاری نمودند تا مجموعه‌ای دقیق‌تر را خدمتتان ارائه دهیم.

در ادامه از جناب آقای سید امین امامی زاده مدیریت محترم و سرکار خانم شیرمحمدی، جناب آقای مصطفی ابدان و مجموعه انتشارات رویان پژوه که ما را در گردآوری و چاپ

این کتاب یاری کردند کمال تشکر را داریم. علی‌رغم آن که تمام تلاش خود را به کار گرفته‌ایم تا اثری کامل و بی‌نقص را خدمتتان ارائه دهیم، این کتاب هم همانند هر اثر انسانی دیگر عاری از خطا نمی‌باشد، در صورت کشف هر گونه خطا و اشکالات احتمالی، لطفاً با نظرات ارزشمند خود ما را در رفع نقص در چاپ‌های بعدی یاری فرمایید تا مجموعه‌ای کامل‌تر را با افتخار تقدیم حضورتان کنیم.

دکتر آرش عامری

دکتر لیلی نیکروی

Hintsofdentistry@gmail.com

دندانپزشکی جامعه‌نگر (Dental public health)

■ دندانپزشکی جامعه‌نگر دارای ۲ بخش

- ۱- علم و دانش ← تشخیص مشکلات سلامت دهان یک جامعه
- ۲- عمل ← پیدا کردن راه حل‌های موثر برای مشکلات سلامت دهان یک جامعه

■ دندانپزشکی جامعه‌نگر تشکیل شده از رشته‌هایی از قبیل

- ۱- اپیدمیولوژی ← به طور مثال: بررسی وضعیت پوسیدگی دندان‌های یک جامعه
- ۲- ارتقاء سلامت و پیشگیری (Oral health promotion)
- ۳- آمار پزشکی (BIOSTATISTICS)
- ۴- جامعه‌شناسی و روانشناسی
- ۵- اقتصاد سلامت
- ۶- مدیریت و طراحی خدمات سلامت
- ۷- عملکرد مبتنی بر شواهد
- ۸- جمعیت‌شناسی

■ تعریف سلامت دهان و دندان در جامعه

- دانش و هنر پیشگیری و کنترل بیماری‌های دهان و دندان، سپس ارتقاء سلامت دهان و بهبود کیفیت زندگی از طریق تلاش‌های سازمان یافته اجتماعی

■ مراحل کار در زمینه‌ی سلامت جامعه

- ۱- ارزیابی نیاز و جمع‌آوری داده‌ها
- ۲- تحلیل داده‌ها
- ۳- طراحی برنامه
- ۴- اخلاقیات و تایید (اخلاقی) برنامه

- ۲- دانش و مهارت کنترل بیماری (ill health)
 - ۳- تشخیص و درمان (Diagnosis & treat)
 - ۴- رویکرد اجزایی (Compartmentalized)
 - ۵- رویکرد مداخله‌ای (Interventionist)
 - ۶- رویکرد بالا به پایین (Top-down approach)
 - ۷- مراکز مشخص برای تشخیص بیماری
- الگوی Biomedical یعنی ← عملکرد بدن مشابه عملکرد یک ماشین است.

■ خصوصیات Biomedicine

- ۱- ایمن سازی زندگی
 - ۲- غربالگری زندگی
 - ۳- رفتارهای مربوط به فرم زندگی
- #### ■ ۵ موضوع مهم در بیانیه‌ی آلماتا

- ۱- تمرکز بر پیشگیری (Focus on Prevention) ← ارتقاء سلامت برای پیشگیری
 - ۲- همکاری چند بخشی (Multi-Sectional Approach)
 - ۳- تکنولوژی مناسب (Appropriate Technology)
 - ۴- توزیع عادلانه خدمات بهداشتی (Equitable Distribution)
 - ۵- مشارکت جامعه (Community Participation)
- لکه معروف‌ترین بیانیه‌ای که مرتبط با نهضت نوین سلامت جامعه منتشر شده ← بیانیه‌ی آلماتا
- #### ■ ۴ نوع مفهوم نیاز در نظریه‌ی

Bradshaw

- ۱- نیازهای اصولی و اصلی (Normative) ←

- ۵- روش‌های تامین بودجه
- ۶- اجرای برنامه
- ۷- نقد و بررسی (برنامه)

■ الویت‌بندی مشکلات در سلامت جامعه

- ۱- شیوع بیماری در سطح جامعه
- ۲- تاثیر بیماری در سطح فردی
- ۳- تاثیر بیماری در سطح جامعه
- ۴- قابل پیشگیری بودن بیماری و وجود درمان‌های موثر بر آن

■ هدف از علم دندانپزشکی جامعه نگر

- ۱- تشخیص مشکلات دهان در سطح اجتماع
- ۲- پیدا کردن علل و اثرات و عوارض بیماری‌های دهان
- ۳- طرح ریزی مداخلات موثر

■ تغییراتی که بر فعالیت‌های دندانپزشکی

موثرند

- ۱- تغییرات اپیدمیولوژی:
- مثال: افزایش شدید پوسیدگی ← نشان دهنده‌ی نابرابری سلامت دهان
- ۲- تغییرات جمعیتی
- ۳- تکامل حرفه‌ای توسعه دانش حرفه‌ای
- ۴- تغییرات اجتماعی
- ۵- فشارهای سیاسی
- ۶- تغییرات و پیشرفت‌های تکنولوژیکی

■ خصوصیات یک مدل Biomedical

(زیست پزشکی)

- کلیه بر پایه‌ی بیماری می‌باشد
- ۱- توضیح بیماری (Disease oriented)